

Par muziku, kas rūnuos Latgolā

Inga Kaļva-Miņina

1. oktobrī tyka atzeimāta Storptautiskuo Muzykys dīna, deļtam itamā reizē divi stuosti par muziku, kas dzymuse taišni Latgolā. Dzīduotuojs Aijis Rimšys rodūšais davums jūprūjom dzeivoj juos radeitajā muzykā i izskaņ koncertūs, kas veļteiti juos pīmiņai. Priks, ka itamūs koncertūs dzīsmis izskaņ latgaliski ari nu tūs dzīduotuoju, kuri ikdīnā nadzīd latgaliski. Ūtrais muzykys stuosts ir nu dzīduotuoja Jura Ostrovskā, kurs aktivi dorbojās rodūšajā jūmā i ir sa-prats, ka taišni muzyka latgaliski ir tei, kas vyslobuok atkluoj juo identitati i pateik klauseituojim.

Dzīsmis īgiust jaunu skaniejumu

Ineta Atpile-Jugane (nu lobuos) i Agnese Širante kūpeigi veiduoja scenareju Aijis Rimšys pīminis koncertam «Dārgākais tev līdzās»

Septembra izskaņā Rēzeknē, Latgolys viestnīceibā GORS jau trešū godu piec kuortys nūtyka koncerts par gūdu Latgolys rūžēnai Aijai Rimšai, kurā skanēja juos sovulaik radeituos i izpīldeituos dzīsmis. 2025. godā apritēja 20 godi, kūpš Aijis nav itamā saulē, i koncertā «Dārgākais tev līdzās» varēja sasasmelt spēku Aijis dzīduotajuos latgalīšu tautysdzīsmēs i pošys radeitajuos originaldzīsmēs. Par Aijis fenomenu latgalīšu muzykā stuosta juos draudzīne i koncerta «Dārgākais tev līdzās» scenareja leidzautore INETA ATPILE-JUGANE, kura kūpā ar Latgolys entuziastu grupu «Bīldis» Aijis dorbu ir īmyužynuojuse, rodūt dokumentalū kinu par dzīduotuoju «Īsamirdzi zvaigznom leidza» (2015) i izdūdūt gruumotu «Aijas Rimšas dziesmu klade» (2017).

«Raksteju koncerta scenareju, i kūpā ar Agnesi Širanti dūmovom, kai vyss varātu izavert, kai šūgod varātu skanēt. Jau beja izdūmuots koncerta nūsaukums «Dārgākais tev līdzās», i piec ituo vadmotiva ari raudzejamīs, kai tys motīvs izīt cauri vysam pasuokumam,» stuosta Ineta. «Ūtrais pasuokuma vadmotīvs beja Aijis dzimšonys dīna, partū ka tei beja Aijis dzimšonys dīnys nedeļā, tod lykuos, kai tū vysu sasaisteit, lai suocās ar Aijis dzimšonys dīnu i tod varam izceļuot cauri dažaidom Aijis emoceju gammom – gon neitrāluokom, nadaudz emocionalī skumjuokom, bet beigys atstuoit ar prīceigu nūti, kas tyka panuokts ar tautysdzīsmem. I nūslāguma dzīsmē, kas myusus nadaudz atgrīze atpakaļ realitatē i nūvibrēja storp skumeigū i prīceigū, atstuojuīt filozofīskys puordūmys.»

Ari nuokamajā godā plānuots Aijai Rimšai veļteits koncerts, kura nūsaukums, kai smejuīt soka Ineta, ir «filologu nesapnis», partū ka byus «Rudeņa vējos» (*nevis «Rudens vējos» – I.K.-M.*). Kolēgi filologi maņ jau prosa, par kū taidis nūsaukums, i es soku – partū, ka Aija itū vuordu ir lītuojuse taišni itai, itei frāze i vairuokuos juos dzīsmēs, tys rakstureigs viņ jai. Aija ir rudiņa cylvāks, deļtam itys nūsaukums lykuos nuokamajam godam taidis īdereigs,» soka Ineta.

Aija sovys rodūšuos karjerys laikā radeja deveņus soloalbumus – septenis Aijis originaldzīsmu programys i divejus latgalīšu tautysdzīsmu apkūpuojumus: «Tev un vientulībai» (1995); «Mīlestības tango» (1996), «Vēju varavīksne» (1997); «Tev līdzās» (1999); «Kāzas Latgalē» (2000); «Kaprižā meitene» (2000); «Večerinka Latgalē» (2002); «Ar manām ugunīm nespēlē» (2002); «Zem citām debesīm» (2003). «Aijai autordzīsmu vydā nav nivīnys dzīsmis latgaliski, jei tū naspēja. Ja byutu ilguok dzeivuojuose, nūteikti byutu rakstejuse autordzīsmis latgaliski. Jei naspēja īdzīduot tautydzīsmis, tuos ari skanēja koncertā,» stuosta Ineta.

Koncerta laikā latgaliski izskanēja dzīsmis ari nu taidu muokslinīku, kuri da šam moz voi nimoz nabeja dzīduojuši latgaliski. «Latgaliski dzīduoja Olga Rajecka – sovu dzīsmi «Buobu dancs» i dzīsmi «Rūžēņa». Jai teišom labi saguoja. Ineta Rudzīte pyrmū reizi dzīduoja latgaliski, i juos dzīsmē beja «Vokorā, kod nūrīt saule». Agnese i Andris Širanti dzīduoja «Nadūd, Dīvs, veitulam». Agnesei saguoja izcili, partū ka juos saknis ir nu Preiļu pusi, kur pavadeita bierneiba. Andris stuosteja stuostu, kai

Aija itū dzīsmi dzīduoja, – jei atbrauce iz studeju, nūsastuoja pi mikrofona, Andris jai beja preteimā ar gitaru, i uzreiz vysu dzīsmi nūdzīduoja. Tai ari Andris ar Agnesi gribēja itū dzīsmi nūdzīduot – vīnkuorši, tikai ar Andra gitaru. Santa Kasparšone dzīduoja dzīsmi «As ar sovu veirini». Es gribieju, lai jei itū dzīsmi nūdzīd, partū ka jei bīži izskotuvis ir kūpā ar sovu veiru Kasparu. Itamā reizē gon veira nabeja. Irēna Kjarkuža nūdzīduoja «Pi Dīveņa gari goldi», jei ir Aijis školysbīdrine, bet niu dzeivoj Preiļūs,» stuosta Ineta.

Sarunys laikā soku, ka septembra koncerts, kas jau klivs par tradiceju, veicynoju Aijis dzīsmu turpynuošonūs. «Nui, jaunais skaniejums i cyta muokslinīka bolss ļaun dzīsmem otkol skanēt. Aijis draudzīnis ir sacejušys, ka navar eisti pījimt, ka Aijis dzīsmis dzīd cyts. Bet es vuicūs pījimt, ka ari taida var byut dzīsmis verseja. Vīnmār jau palīk Aijis īdzīduotuo verseja, bet dzīsmis populariziešonai ir forši, ka i cyti dzīd. Pīmāram, dzīduotuoja Gita Dukaļska dzīsmu aptaujā «Latvijas Sirds dziesma» pīsadaleja ar Aijis Rimšys dzīsmi «Kļūda» i tyka finalā,» stuosta Ineta. «Pīļauņu, ka piec ituo koncerta vairuokys dzīsmis turpynuos sovu ceļu cytūs koncertūs. Ceru, ka ari Olgai Rajeckai īsapatyka tuos dzīsmis, kurys jei dzīduoja koncertā i ka kuodreiz jei nūdzīduos «Kapriža meitene», bet cytā atbylštūšā breidī – «Pa mākoņu ceļu», kas ir vacmammai veļteita dzīsmē i kas Olgys bolsā cīši labi skanēja,» soka Ineta.

«Deļkam klauseituojim tai pateik Aijis dzīsmis i tradicionalais septembra koncerts? Pyrmkuort, Aija ir myusejuo. Daudz ir juos draugu, paziņu, klasisbīdru, daudz cylvāku, ar kurim celi ir krustuojušīs. Ūtrkuort, Aijis talants – teksts i muzyka ir pošys Aijis radāti, i treškuort – tys ir cīši skaudrais Aijis liktiņš. Taidi liktini ari pīsaista cytus cylvākus, varbut tod vaira dzīsmis pasaklausa,» soka Ineta.

Ineta ikdīnā struodoj Reigā – Reigys Angļu gimnazejā vuica latvīšu volūdu i literaturu, niu ari rodūšū raksteišonu. Jei pošā roksta dzeju, ir izdavuse vairuokus dzejīļu kruojumus (tān struodoj pi jaunys gruomotys bārim i pusaudžim), taipat jei ir daudzū dzīsmu tekstu autore. Vaicoju dzejneicai, kam tod ir juobyut tekstā, lai tys daleip klauseituojim?

«Ari Aija maņ beja prasejuse, lai uzrokstu ari jai kaidu tekstu. Es nikod jai naraksteju, saceju, ka jai pošai ir unikali teksti i navāga munu paleidzeibu.

Ir daudz faktoru, kas nūsoka, kai izaveidoj tys dzīsmis tekstys. Ja roksti jau pi gotovys muzykys, tod muzyka maņ paruoda ceļu, kaidā vierzīnī aizīs tei dzīsmē, kai vuordi sasastuos. Bet, ja rokstu tekstu kai tekstu, i tikai vāluok kluot liks muzyku, tod process ir sovaižuoks.

Cylvākim pateik labskaneiba, nav tai, ka jim vāga viņ tūs dažus vuordus, kū īgaumēt. Es saceišu, ka cylvākim tūmār gribīs, lai tys dzīsmis teksts ir unikals, nav sajaucams ar cytu, lai pasaruoda kaida emoceja, frāze, kuru nav sacejs cyts. Maņ gribīs dzīsmu tekstūs īlikt ari tū augstuokū leimini, na viņ tūs treis vuordus, kuri vyrmoj apleik, gribīs, lai tekstā īnuok ari koč kas nu literaruos kvalitatis,» soka Ineta Atpile-Jugane.

«Šlāgers – sirdsdzīšmu žanrs»

Iz sarunu par muziku aicynuoju dzīduotuoju i dzīsmu autoru JURI OSTROVSKI, kurs atzeist, ka jam ir svareigi dzīduot latgaliski, partū ka taišni itamuos dzīsmēs atsakloju juo latgalīša identitate.

Jurs Ostrovskis daudz koncertej, kotru godu saīt apmāram 60–70 pasuokumu, kurūs jis pīsadola. Itys dzīduotuojam beja eipašs gods – pavasarī jis izdeve jaunu solo albumu «Muna zemeite», bet junī, svietejūt 45 godu jubileju, Latgolys viestnīceibā GORS reikuoja solo koncertu. Tai kai iz itū koncertu na vysī tyka, tod piec klauseituoju lyuguma Jurs reikoj albuma prezentacejis svātkus vairuokuos Latgolys pīlsātuos. «Ītamūs koncertūs byus ari eipaši gosti, kuri pīsadaleja munā jubilejis koncertā. Pīmāram, Kubulu kultury nomā jau beja koncerts ar Jāni Paukštello. Mums izaveidova loba sadarbeiba i interesanta concertprogramma «Latgaliski ar Jaunpiebalgas akcentu». 1. novembrī plkst. 14.00 Rībeņu kultury nomā byus koncerts, kura eipaši gosti – akordeonists virtuozs Valērijs Mukāns i grupys «Zenīts» solists, dzīšmu autors Andris Ziemeļis. Vēļ da goda beigu albuma prezentacejis koncerti gaidomi Kruoslovā, Ludzā i Ilūkstē,» stuosta Jurs, pībylstūt, ka jau saplānuots ari nuokamuo goda 8. marta koncerts, kura eipašais gots byus dzīduotuojs Roberts Ošiņš.

Jaunajā albumā «Muna zemeite» vairuok dzīšmu ir latgaliski. Jurs ir jiems vārā, ka publikai pateik juo latgaliskuo daiļrade, deļtam vairuok pīsavierss latgaliskūs dzīšmu radeišonai.

«Maņ ir svareigi dzīduot latgaliski – es piec mentalitatis i izcelsmis koda asu latgalīts. I maņ žāl, ka navaru pasē īraksteit, ka asu latgalīts. Prūtams, es asu latvīts, bet muns identitatis kods ir latgalīts,» soka Jurs Ostrovskis.

«Cylvāki nūviertej munu dorbu. Vīnmār uzsveru, ka klauseituoju i skateituoju vīdūklis i atbolsts muna kai muzykanta dzeivē ir vīns nu svareiguokajim faktorim,» soka muziks, uzsverūt, ka cīši svareigs ir ari vīteju laikrokstu atbolsts, taipat jis aktivi izmontoj socialūs teiklus, kab stuosteitu par sovīm muzykalajim jaunūmim. «Pīrms jubilejis koncerta beju snīdzs sovys dzīsmis aptaujā «Latvijas Sirds dziesma», bet tuos natyka pījimtys. Tod nu tān riekinojūs ar sovīm resursim, kas maņ ir, – Facebook, TikTok, vīteji laikroksti i YouTube kanals, kur stuostu par rodūšajim jaunūmim i publicēju jaunuos dzīsmis i dzīšmu videoklipus,» atkluoj muziks.

Jurs uzsver, ka jam kai latgaliskuos muzykys izpīldeituojam leluokais atbolsts ir nu Latvijas Radio 2, i jam ir žāl Latgolys Radejis liktiņa, ka itymā radiostacejā vaira nateik atskaņuota estradis muzyka: «Radeja beja lobs starta punkts, kur latgalīšu muzikim atruodeit sovys jaunuos dzīsmis latgaliski. Maņ pasaveice, ka tod, kod izguoja dzīsmē «Dauga veņa», beja Latgolys Radeja. Dzīsmis popularitatis moments beja, pasasokūt Latgolys Radejai. Saprūtu, ka, ja tū byutu īsnīdzs cytā radejā, tod nabyutu taidu panuokumu.»

«Maņ jūprūjom nav skaidrs, parkū šlāgers nateik pīnuoceigi nūvārtāts. Uzskotu, ka tys ir sirdsdzīšmu žanrs. Mes navaram īsadūmuot nivīnu ikdīnys pasuokumu voi svātku reizi bez kaida sirsneiga muzykys gobola, kas byus šlāgers,» uzskota dzīduotuojs Jurs Ostrovskis.

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Par muziku, kas rūnuos Latgolā» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds